

HET WAPEN MET DE RODE VOS IN HET ALBUM AMICORUM VAN JOHANNA VAN HORNE

Anton C. Zeven, Wassenaar, anton.zeven@hetnet.nl

Het Album Amicorum van Johanna/Jeanne van Horne wordt bewaard in de Koninklijke Bibliotheek (KB) in Den Haag (aanvraagnummer 121 C 1, zie internet). Het stond eerder bekend als het Album Amicorum, van de *Gravinnen (Françoise en Sabine) van Egmond*. Hierin schreven vrienden en bekenden inscripties, gedichten, liederen, chansons e.d. in de periode 1600-1611. Uit deze inscripties blijkt dat het album van Johanna/Jeanne van Horne (-?-) de eigenaresse is geweest. Zij was een dochter van Johan van Horne (1531-1606) en Anne van Flodrop (-1584)¹. Johanna trouwde met Henry Philip Herbert, een Engelse militair in Staatse dienst. Na haar overlijden hertrouwde hij in 1632 met Louise Henriette van Nassau-Dillenburg. Op folio 330 (KB pag. 6) vinden we van beiden inscripties uit 1633. Wellicht hebben zij dit Album bij hun huwelijk als een “receptieboek” gebruikt, want we vinden in het Album met het jaartal 1633 de namen van Van Nassau’s en andere belangrijke personen. Overigens komen inscripties van graven van Nassau uit 1600 ook voor (fol 288, KB pag. 5).

Twee afbeeldingen zijn voor ons van belang. De eerste staat op pagina 1 (zie afb. 1, zie bijschrift voor beschrijving). Het KB meldt dat de wapenvoerder van dit wapen niet geïdentificeerd is. Dat het wapen op de eerste pagina is aangebracht hoeft nog niet te zeggen dat bij gebruikneming van het album als eerste is aangebracht. Het kan ook later gebeurd zijn.

Afb. 1. In goud een rode vos (een rekel). Helmteken: een vrouw met in haar omhoog geheven rechterhand de vos van het schild zittende op een gouden kroon, geplaatst op een helm en versierd met helmkleden: rood en goud. Schild- en helmkledenhouder: een vrouw.

De vrouw

Het wapenschild

De helm met helmteken

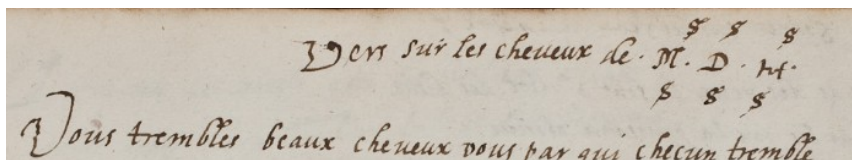
Wapen met rode klimmende vos

De KB meldt dat de naam van de wapenvoerder onbekend is gebleven. De KB zal ongetwijfeld in de Heraldische Databank (HD) van het Centraal Bureau voor Genealogie (Den Haag) hebben gekeken. Dat heb ik ook gedaan en vond 12 wapens met op goud een rode klimmende vos. Maar het wapen kan ook van een niet in de HD genoemde familie zijn, en waarom is dan de naam van de wapenvoerder niet vermeld?

Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat dit het wapen van Johanna's man is. Zoekend op internet werden wel wapens van Herbert families gevonden, maar niet één met een klimmende vos als wapenstuk.

Suggestie van Sophie Reinders-2017

Sophie Reinders komt in haar dissertatie met een andere oplossing³. In het album staat op folio 63 (KB blz 202) van de hand van J. de Baivran een gedicht op Johanna's haren (zie afb. 2). De titel luidt *Vers sur les cheveux La M[adame] D[e] H[orne]*. Gedicht op de haren van Johanna van Horne. Dit kan erop duiden dat Johanna een opvallende haarkleur had, en ik

Afb. 2. Gedicht van J. de Baivran op [de haren van] M[adame] D[e] H[orne]. Folio 063. KB blz 202. Zie aldaar voor het gehele gedicht. Aan een vertaling waag ik mij niet.

denk dat oranjerood geweest is.⁴ Wellicht is Johanna de vrouw die het schild en de helm vasthoudt. Sophie Reinders neemt aan dat Johanna voor een vurig rode vos koos om haar haarkleur te accentueren. Kortom het wapen zonder naam is een verwijzing naar haar oranje haar. Haar keuze voor deze kleuren is vermoedelijk versterkt doordat de Van Horne-kleuren goud/geel en rood zijn.⁵

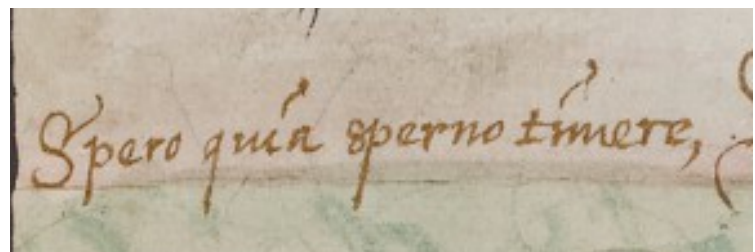
Schipbreuk

Ook Henri Herbert voegde een tekening van een schipbreuk toe (afb. 3). Het schip vergaat en mensen drijven in het water. Vermoedelijk zullen zij verdrinken. Slechts één persoon lijkt de ramp te overleven. Hij zit op een mast en houdt een zwaard boven het hoofd. Dat laatste is wat wonderlijk. Het is niet onmogelijk dat Herbert deze ramp heeft meegemaakt en hij de

man is die op der mast zit. In de top van deze mast bevindt zich een wit vaantje met een zwart anker. Een tweede mast breekt. Deze mast toont een heraldisch vaantje. Op een lichtblauw veld een zeer brede doorsneden keper goud en blauw. Dit vaantje kan wijzen op een rederij.

Afb. 3. Schipbreuk (fol 97, KB pag. 180) met details.

Twee details: Een vaantje met een zeer brede keper, doorsneden van goud en blauw. Misschien dat dit vaantje naar een (Britse?) rederij wijst. Linksboven een spreuk *Spero quia sperno timere*. Deze vertaal ik als Ik hoop omdat ik een afkeer van angst heb. Misschien is dat een achteraf-redenatie, want als je zo ronddobbert en je ziet jouw medeschepelingen verdrinken, dan is het normaal dat je angstig bent. Misschien was Henry dol op rood haar, want alle personen zonder hoed hebben rood haar.

Noten

¹Wapens van vele in dit artikel genoemde personen zijn terug te vinden in www.antonzeven.nl
> Album amicorum > Van Walraven van Haeften.

²Johan trouwt (1) 1564 Maria van Sint Aldegonde-Noircarmes, en (3) 1596 Anna van Brederode. Internet. Geni.com/

³Reinders, Sophie. *De mug en de kaars. Vriendenboeken van adellijke vrouwen 1575-1640*. 2017. Vantilt. 427p.

⁴Ik baseer deze kleur op de door de Baivran in het “kapsel”gedicht gebruikte woorden “frangeons de flame” en “petits filets de feu qui jamais ne sesteint [s’êteint].

⁵Ettro, F.J.C.M. 1971. De hoorns van Horne. *Brabantse Leeuw* 20 (1971): 161-172.

Waslijstje. Hoewel heraldisch niet ter zake doende is het aardig te vermelden dat op folio 94 een waslijstje staat:

De 20 7ber [september] gedaan te wassen: 1 paer mouwen, 2 paer socken, 2 nusdoecken, 2 das, 1 paer poniette (manchettes (red. DNL).

Het niet gepubliceerde gedicht

